

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu o izboljšanju gospodarskih razmer v ribiški industriji

COM(2006) 103 konč.

(2006/C 318/21)

Komisija je 9. marca 2006 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o zgoraj omenjenem dokumentu.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. julija 2006. Poročevalec je bil g. Sarró Iparraguirre.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 429. plenarnem zasedanju 13. in 14. septembra 2006 (seja z dne 14. septembra) s 120 glasovi za, 16 glasovi proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Glede na gospodarski in socialni pomen ribiškega sektorja v Evropski uniji, ki močno presega njegovo neposredno udeležbo v BDP ⁽¹⁾, se EESO strinja z ugotovitvijo Komisije, da je ta sektor v gospodarski krizi ⁽²⁾. Meni, da je treba sprejeti ukrepe za izboljšanje razmer, in da so ukrepi, predlagani za rešitev sektorja, nerealni in nezadostni. EESO meni, da so ukrepi nerealni, ker je večina izvajalcev malih in srednje velikih podjetij ali lastnikov enega plovila, ki lovijo na ribolovnih območjih z omejenimi viri, z zelo majhno posadko in so podvrženi strogim pravilom upravljanja v ribištvu. Manevrski prostor za sprejetje ukrepov za prestrukturiranje in zagotavljanje njihove kratkoročne možnosti preživetja je zelo majhen.

1.2 Razen tega bo brez novega proračuna, ki bo ločen od ureditve FIUR/ESR ⁽³⁾, zelo malo možnosti za izvajanje novih ukrepov. EESO zato meni, da bo to sporočilo za večino podjetij imelo majhen praktičen učinek.

1.3 Vseeno je EESO prepričan, da bi sporočilo podjetjem, ki so dovolj velika, da zaprosijo za pomoč za reševanje ali prestrukturiranje, moralo

— ponuditi proračun Skupnosti, ki bo ločen od proračuna FIUR/ESR,

— zagotoviti nevračljivo pomoč za reševanje in rok njene uporabe, daljši od 6 mesecev,

— zagotoviti tako prilagodljive in hitre nacionalne programe, ki jih morajo predložiti države članice, da bo podjetjem, ki

prosijo za pomoč, omogočen hiter dostop do predvidene pomoči.

1.4 Odbor meni, da je treba poleg pomoči za reševanje in prestrukturiranje za podjetja v težavah sprejeti dodatne ukrepe za zmanjšanje resnih učinkov, ki jih imajo visoke cene goriva na ribiška podjetja in njihovo posadko. EESO zlasti priporoča, da Komisija in Svet odobrita naslednje ukrepe:

a) povišanje ravni pomoči *de minimis* na 100.000 EUR na podjetje;

b) začasno prekinitvev ribolovnih dejavnosti v primeru „nepredvidljivih okoliščin“, tj. krize zaradi visokih cen goriva;

c) odobritev pomoči v obliki finančnih premij za kritje stroškov za gorivo, kot je zagotovljeno za kmetijski sektor;

d) ustanovitev sklada Skupnosti za razrez plovil s posebnim proračunom, ki bi dajal prednost segmentom ladjevja, ki imajo največ težav, in ki bi lastnikom plovil, ki se odločijo, da bodo prostovoljno opustili ribištvo, omogočil, da to storijo na sprejemljiv način;

e) zagotovitev največje podpore s strani nacionalnih organov in organov Skupnosti prek pomoči RTRI ⁽⁴⁾ za projekte ribiškega sektorja, katerih cilj je izboljšanje energetske učinkovitosti ribolova, in za iskanje energetskih virov, ki bodo nadomestili ali dopolnjevali nafto, ter za razvoj ribiških tehnoloških platform;

f) prizadevanje za spreminjanje miselnosti ribičev o vključitvi v prodajo ribiških proizvodov, da povečajo njihovo dodano vrednost;

⁽¹⁾ BDP: bruto domači proizvod.

⁽²⁾ COM(2006) 103 konč., 9.3.2006.

⁽³⁾ FIUR: Finančni instrument za usmerjanje ribištva, ESR: Evropski sklad za ribištvo.

⁽⁴⁾ RTRI: Raziskave, tehnološki razvoj in inovacije.

g) revizijo davčnih določb, ki se nanašajo na obalne ribiške flote, zlasti z uvedbo izjem pri davku od dobička pravnih oseb pri iztržku od prve prodaje ribjih proizvodov upravljavcev dražb ribjih proizvodov in zmanjšanjem DDV na posredniške dejavnosti teh upravljavcev;

h) vpis odprtomorskega ladjevja, ki lovi ribe zunaj voda Skupnosti, v sekundarne registre, ki obstajajo v državah članicah za trgovsko ladjevje, s spremembo smernic Skupnosti o državni pomoči ribiškemu sektorju.

2. Obrazložitev

2.1 Ribiški sektor ne prispeva samo pomembnega deleža beljakovin, potrebnih za prehrano ljudi, temveč izdatno prispeva tudi h gospodarskim in družbenim strukturam številnih obalnih skupnosti v EU. Po podatkih Komisije ⁽⁵⁾ ima razširjena Evropska unija (EU-25) s 7.293.101 tona ulova (v ribolovu in ribogojstvu) 5-odstotni delež celotne svetovne proizvodnje ribiških proizvodov in je drugi največji svetovni proizvajalec, za Kitajsko. Ladjevje šteje nekaj manj kot 90.000 ribiških ladij, ki ustvarjajo 229.702 delovni mesti.

2.2 Ribiški sektor se sooča s težavnimi prilagajanja, ki so posledica upada in v nekaterih primerih izčrpanja populacije rib na večini ribolovnih območjih ter neugodnih tržnih razmer. Kot piše v sporočilu, so se od sredine 90. let zmanjšale kvote, dodeljene ladjam, ki so v zahodni Evropi lovile glavne pridnene (trska, mol, morski losos, saj in oslič) ter bentoške vrste (morska plošča, morski list, morska spaka, škamp).

2.3 Čeprav je reforma skupne ribiške politike leta 2002 prispevala k modernizaciji upravljanja ribištva v Evropski uniji za doseganje trajnosti, poleg tega uvaja tudi ukrepe, kot so načrti za obnovo, ki omejujejo lov in tako temeljito zmanjšujejo dobiček, kar se bo nadaljevalo tudi v prihodnje.

2.4 Zaradi običajnega stalnega povečevanja operativnih stroškov in bistvenega zvišanja stroškov za gorivo je veliko plovil imelo precejšnjo izgubo.

2.5 Sporočilo Komisije navaja skupne razloge za ta gospodarski položaj ladjevja Skupnosti in predlaga načine za njihovo obravnavo.

⁽⁵⁾ Vse o skupni ribiški politiki — Osnovne informacije o ribiški politiki EU, Evropska komisija, izdaja 2006.

3. Ozadje

3.1 Med razlogi sporočilo Komisije ugotavlja dva očitna dejavnika:

- zmanjševanje dohodka,
- naraščajoče stroške.

3.1.1 Zmanjševanje dohodka je posledica:

- stagnirajočih tržnih cen:
 - rastočega deleža uvoza rib,
 - razvoja ribogojstva,
 - koncentracije prodaje v velikih distribucijskih verigah,
- nižjega donosa v ribištvu,
 - intenzivnega lova nekaterih populacij rib,
 - nezadostnega zmanjševanja presežnih zmogljivosti ladjevja.

3.1.2 Operativni stroški plovil, ki se običajno iz leta v leto povečujejo, so se od leta 2003 zaradi povečanja stroškov za gorivo zelo povečali. To vpliva na vsa ribiška ladjevja, zlasti na plovila za lov s pridneno vlečno mrežo, ki sestavljajo največji del ribiškega ladjevja Skupnosti in imajo negativne neto operativne rezultate.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Rešitve, ki jih Komisija predlaga za lajšanje sedanjih gospodarskih razmer ribiškega sektorja, vključujejo:

- kratkoročno ukrepe za reševanje in prestrukturiranje ribiških podjetij, ki so sposobna, da ponovno dosežejo donosnost s strukturnimi spremembami;
- dolgoročno zagotovitev, da se ribiška industrija lahko prilagodi novim razmeram, ki so posledica višjih cen goriva.

4.1.1 *Kratkoročno reševanje in prestrukturiranje*

4.1.1.1 Za reševanje in prestrukturiranje ribiških podjetij, ki so pred stečajem ali v finančnih težavah, Komisija predvideva obstoječe instrumente in obstoječi okvir državne pomoči, ki se uporablja na podlagi smernic Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah ⁽⁶⁾ ter smernic za pregled državne pomoči za ribištvo ⁽⁷⁾. Poleg tega predvideva nekatere izjeme, ki presegajo okvire teh smernic (glej točki 4.1.1.5 in 4.1.1.6).

⁽⁶⁾ UL C 244, 1.10.2004.

⁽⁷⁾ UL C 229, 14.9.2004.

4.1.1.2 Takšna pomoč za reševanje je lahko v obliki vračljivega posojila ali jamstva, ki ne sme trajati dlje kot šest mesecev. Namen takšne pomoči je podjetjem omogočiti prilagoditev novemu položaju zaradi cen goriva, zlasti v primeru plovil, ki uporabljajo vlečno orodje in lovijo pridnene staleže. Če pomoči za reševanje sledi odobren načrt prestrukturiranja, se pomoč za reševanje lahko povrne s sredstvi, ki jih podjetje prejme v obliki pomoči za prestrukturiranje.

4.1.1.3 EESO meni, da mora biti pomoč za reševanje, zato da je lahko dejansko učinkovita, v obliki nevračljivega, ne pa vračljivega posojila. To bi pomoči za reševanje dodalo vrednost in za podjetja bi bila privlačnejša. Sicer pa je enostavno vračljivo posojilo mogoče dobiti v vsaki posojilni ustanovi, ne da bi bila za to potrebna odobritev Evropske komisije.

4.1.1.4 Pomoč za nadaljnje prestrukturiranje ribiških podjetij bo zaradi obnovitve rentabilnosti pogosto zajemala naložbo za prilagoditev ribiških plovil. Smernice, ki urejajo državno pomoč v sektorju za ribolov, določajo pravila o pomoči za posodabljanje in opremljanje ribiških plovil v skladu s pravili iz finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva (FIUR⁽⁸⁾). Pogoji za odobritev nacionalne pomoči za te namene so zato enaki tistim, ki veljajo za pomoč Skupnosti iz Uredbe FIUR⁽⁹⁾.

4.1.1.5 Komisija predvideva, da je v posebnih primerih mogoče odobriti nacionalno pomoč za nekatere vrste posodobitev, ki jih Uredba FIUR ne zajema, če je kot del nacionalnih programov za reševanje in prestrukturiranje namenjena prestrukturiranju ribiških podjetij. Pred odobritvijo bo Komisija ocenila nacionalne programe na podlagi smernic Skupnosti in ugotovila, ali prestrukturiranje podjetij temelji na realnih gospodarskih predpostavkah glede na sedanje razmere, ob upoštevanju stanja in možnega razvoja ciljnih staležev ter ob zagotavljanju donosnosti podjetij, ki temelji na zmanjšanju operativnih stroškov, ne da bi se povečali sedanji celotni ribolovni napor in zmogljivosti.

4.1.1.6 Izjemna odobritev državne pomoči s strani Komisije v okviru nacionalnih programov za reševanje in prestrukturiranje bo namenjena naslednjim naložbam:

- a) prvi zamenjavi ribolovnega orodja, katere posledica je način ribolova, pri katerem je poraba goriva manjša,
- b) nakupu opreme za izboljšanje učinkovitosti porabe goriva (npr. ekonometri),
- c) enkratni zamenjavi motorja

⁽⁸⁾ Uredba (ES) št. 1263/1999, 12.6.1999.

⁽⁹⁾ Uredba (ES) št. 2792/1999, 17.12.1999.

1. pri plovilih, katerih skupna dolžina je manjša od 12 metrov in ki ne uporabljajo vlečnega orodja, če ima novi motor enako ali manjšo moč kot stari,
2. pri vseh drugih plovilih, katerih skupna dolžina znaša do 24 metrov, če ima novi motor za vsaj 20 % manjšo moč kot stari,
3. pri plovilih z vlečnimi mrežami, katerih skupna dolžina je večja od 24 metrov, če ima novi motor vsaj za 20 % manjšo moč kot stari in če plovilo zamenja način ribolova s takšnim, pri katerem je poraba goriva manjša.

4.1.1.7 V nacionalnih programih, ki omogočajo načrt prestrukturiranja za podjetja, ki upravljajo veliko plovil, daljših od 12 metrov, bi Komisija lahko sklenila, da bi zmanjšanje moči motorja iz točke 4.1.1.6 (c)(3) veljalo „globalno“ na ravni podjetja in da se umik plovila iz obratovanja brez javne pomoči lahko prav tako šteje za zahtevano stopnjo zmanjšanja.

4.1.1.8 To načelo bi bilo prav tako lahko sprejemljivo v obliki nacionalnih programov, ki dovoljujejo načrt prestrukturiranja, ki ga predstavi skupina malih in srednje velikih podjetij. V takšnih primerih bi bilo donosnost nekaterih članov skupine mogoče izboljšati tudi z ukrepi, ki jih je sprejela tretja stran, npr. z razgradnjo.

4.1.1.9 Med začasnim prenehanjem dejavnosti, potrebnih za izvajanje odobrenih naložb, lahko podjetja zaprosijo za ustrezno državno pomoč, če je tako zahtevano v programih za reševanje in prestrukturiranje.

4.1.1.10 Vsako drugo javno pomoč, vključno s pomočjo Skupnosti, odobreno podjetju v težavah, bo treba upoštevati pri celoviti oceni načrtov prestrukturiranja in dolgoročne sposobnosti preživetja.

4.1.1.11 Države članice morajo v dveh letih od datuma objave sedanjega sporočila Komisijo obvestiti o programih pomoči za reševanje in prestrukturiranje ter — v primeru večjih podjetij, kadar je ustrezno — o posameznih načrtih. Po odobritvi Komisije imajo države članice dve leti časa, da izdajo upravne odločbe o načrtih prestrukturiranja.

4.1.1.12 Če sedanje gospodarske težave prizadenejo zlasti plovila, ki uporabljajo vlečno orodje, Komisija meni, da mora biti takšna pomoč za prestrukturiranje najprej na voljo plovilom z vlečnimi mrežami.

4.1.1.13 V zvezi z neposredno pomočjo za tekoče poslovanje ob sedanjih visokih cenah goriva Komisija zavrača kakršnokoli javno posredovanje, ki bi nadomestilo povečanje stroškov zaradi cen goriva, ker bi to bilo nezdržljivo s Pogodbo.

4.1.1.14 Kot nadomestno možnost bi Komisija lahko sprejela jamstveni sistem, kar zahteva ribiška industrija; pri tem bi bil denar, ki ga industrija zbere v ugodnih obdobjih, lahko izplačan kot nadomestilo v primeru nenadnega zvišanja cen goriva. Komisija bi takšen sistem odobrila le, če bi zagotavljal povračilo celotne javne pomoči v skladu s trgovinskimi pogoji.

4.1.1.15 Medtem ko se EESO strinja z ugotovitvijo Komisije, da je ribiška industrija Skupnosti v gospodarski krizi, je prepričan, da so ukrepi, predlagani za rešitev sektorja, nerealni in nezadostni. EESO meni, da so ukrepi nerealni, ker je večina izvajalcev družinskih podjetij ali lastnikov enega plovila, ki lovijo na ribolovnih območjih z omejenimi viri, z zelo majhno posadko; so predmet strogih pravil upravljanja v ribištvu in zanje je manevrski prostor za sprejemanje ukrepov za prestrukturiranje in zagotavljanje kratkoročne možnosti preživetja majhen. Poleg tega bo brez novega proračuna, ločenega od ureditve FIUR/ESR, zelo malo možnosti za izvajanje novih ukrepov. EESO zato meni, da bo to sporočilo za večino podjetij imelo majhen praktičen učinek.

4.1.1.16 Vseeno je EESO prepričan, da mora sporočilo za podjetja, ki so dovolj velika, da zaprosijo za pomoč za reševanje ali prestrukturiranje,

- zagotoviti proračun izven FIUR/ESR,
- zagotoviti nevračljivo pomoč za reševanje in rok njene uporabe, daljši od 6 mesecev,
- zagotoviti tako prilagodljive in hitre nacionalne programe, ki jih morajo predložiti države članice, da bo podjetjem, ki prosijo za pomoč, omogočen hiter dostop do predvidene pomoči.

4.1.1.17 EESO opozarja Komisijo, da bi bila uporaba pravila pomoči *de minimis* lahko učinkovit kratkoročen ukrep. Odbor vseeno meni, da je zgornja meja iz sedanje zakonodaje (3.000 EUR na podjetje v treh letih) zelo nizka in v teh razmerah neustrezna, zlasti ob dejstvu, da imajo drugi sektorji EU z izjemo kmetijstva zgornjo mejo 100.000 EUR. Zato meni,

da je nujno treba revidirati pravila, ki urejajo pomoč *de minimis* za ribištvu z zvišanjem zgornje meje pomoči na 100.000 EUR, kar ustreza drugim sektorjem. EESO je izrazil svoje stališče v mnenju *Manjša in bolj usmerjena državna pomoč: časovni načrt za reformo državnih pomoči 2005–2009* ⁽¹⁰⁾.

4.1.1.18 Ukrep, ki bi zelo koristil podjetjem in posadkam, bi bil, da se resen gospodarski položaj ribiškega sektorja obravnava kot „nepredvidljive okoliščine“ v smislu člena 16 Uredbe FIUR, ki omogoča, da se ribičem in lastnikom plovil odobri nadomestilo za začasno opustitev dejavnosti v takšnih razmerah.

4.1.1.19 Z namenom hitrejše prilagoditve zmogljivosti ribiških plovil glede na stanje staleža rib Odbor predlaga, da Komisija v kratkem času ustanovi sklad Skupnosti za razrez plovil s posebnim proračunom, ki ga bodo države članice uporabljale obvezno in izključno za podjetja, ki želijo razrez svojih plovil. Ta sklad bi lahko dajal prednost tistim segmentom ladjevja, ki imajo več težav.

4.1.1.20 Odbor tudi meni, da mora Komisija čimprej revidirati smernice o državni pomoči za ribištvu, s katerimi bi omogočila uvedbo posebnih registrov ribiških plovil v državah članicah, kar bi omogočilo boljšo konkurenčnost odprtomske ribiške flote, ki lovi zunaj voda Skupnosti, kot se je leta 1990 zgodilo s trgovskim ladjevjem.

4.1.1.21 V zvezi z jamstvenim sistemom za primere nenadnega zvišanja cen goriva Odbor meni, da je to druga vrsta pomoči, ki bi lahko pripomogla k ohranjanju delovanja ribiških plovil v sedanjih težkih razmerah. Zato sistem podpira, vendar meni, da je v sedanjih gospodarskih razmerah malo verjetno, da se bo izvajal pod pogoji, ki jih zahteva Komisija. Odbor meni, da mora Komisija državam članicam omogočiti delno ali celotno pokritje stroškov premij za vse prihodnje pogodbe, ki jih sklenejo podjetja v sektorju, za zagotavljanje najvišje cene goriva v določenem časovnem obdobju, podobno kot v kmetijskem sektorju.

4.1.1.22 Odbor tudi meni, da bi bilo ustrezno revidirati davčno ureditev za obalna ribiška ladjevja, z omogočanjem izjem pri davku od dobička pravnih oseb pri iztržku od prve prodaje ribjih proizvodov upravljavcev dražb ribiških proizvodov in zmanjšanjem DDV na posredništvo teh upravljavcev.

⁽¹⁰⁾ ULC 65, 17.3.2006.

4.1.2 Dolgoročni ukrepi in pobude

4.1.2.1 Dolgoročno bo sektor za ribolov perspektiven le, če se bodo obnovile populacije rib in se bo izvajal trajnostni ribolov. V zvezi s tem sporočilo predlaga naslednje ukrepe:

- a) izboljšanje upravljanja ribištva,
- b) boljše izpolnjevanje pravil o upravljanju ribištva,
- c) organizacijo in delovanje ribjih trgov,
- d) spodbujanje raziskav o varčnih in okolju prijaznejših načinih ribolova.

4.1.2.2 Odbor meni, da so vsi ti dolgoročni ukrepi že predvideni v skupni ribiški politiki. Kljub temu želi Komisijo opozoriti, da so potem, ko se začnejo uresničevati načrti za ponovno vzpostavitev in upravljanje najbolj ogroženih populacij, za doseganje takšnega sistema za upravljanje ribištva, ki omogoča največje trajnostne pridelke, potrebne nove praktične zamisli.

4.1.2.3 EESO v celoti podpira prizadevanje Komisije za zagotavljanje ustrezne uporabe pravil skupne ribiške politike v Uniji. Poudarja, da mora Komisija popolnoma sodelovati z Evropsko agencijo za nadzor ribištva v skladu z namero iz sporočila ter ji dati na voljo ustrezno osebje in finančna sredstva za izvajanje glavnih nalog, ki so ji zaupane.

4.1.2.4 EESO poziva Komisijo, da si bolj prizadeva v boju proti nezakonitemu, neprijavljenemu in neurejenemu ribolovu; odločilen protiukrep je zaprtje trga Skupnosti za takšne ulove, ker je to glavni cilj, kamor so namenjeni nezakoniti ulovi. Odbor meni, da je prepoved pretovarjanja na odprtem morju še en učinkovit ukrep proti takšni vrsti ribolova.

4.1.2.5 Odbor meni, da je treba oceniti organizacijo ribjega trga, kot predlaga Komisija, za izboljšanje finančne donosnosti z uporabo novih orodij, pospeševanje trženja proizvodov iz rib in ribiških proizvodov in omogočanje proizvajalcem, da dodajo vrednost tem proizvodom pri prvi prodaji in sodelujejo v tržnem procesu. Odbor meni, da imajo organizacije proizvajalcev pri tem pomembno vlogo in jih je zato treba podpirati. EESO meni, da bi morale Komisija in države članice za doseg tega svoja prizadevanja usmeriti k spreminjanju miselnosti ribičev v zvezi s temi vprašanji.

4.1.2.6 EESO podpira zamisel Komisije o uvedbi kodeksa ravnanja na področju trgovanja z ribami v Evropski uniji in podpira njeno spodbujanje uvedbe okoljskega označevanja, ko bo končana razprava o tej temi, o kateri je Odbor nedavno izdal mnenje.

4.1.2.7 Odbor meni, da je ključnega pomena zadnji dolgoročni ukrep, predlagan v sporočilu (ta ukrep spodbuja raziskave o varčnih in okolju prijaznejših načinih ribolova). V tem okviru izraža upanje, da bodo finančna jamstva Komisije izpolnjena in da bo kar največja podpora namenjena projektom organizacij, ki predstavljajo ribiški sektor, ter razvoju ribiških tehnoloških platform.

4.1.2.8 EESO meni, da je zaradi sedanjih cen goriva, ki se zdijo trajne, zelo pomembno izvajati raziskave na vseh področjih, ki jih predlaga sporočilo. Odbor meni, da so zlasti potrebne raziskave na področju pridobivanja obnovljivih energij, še posebej razvoja in praktične uporabe novih vrst biogoriv ter izboljšanja energetske učinkovitosti. Evropsko komisijo in države članice poziva, da finančno podprejo projekte organizacij ribiškega sektorja.

V Bruslju, 14. septembra 2006

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND